

POLSKI UNIWERSYTET NA OBCYZŹNIE
W LONDYNIE

ZESZYTY NAUKOWE

SERIA TRZECIA: NR 2, 2014

OD REDAKCJI

Mamy zaszczyt zaprosić Szanownych Czytelników do zapoznania się z drugim numerem trzeciej serii „Zeszytów Naukowych PUNO”. Jest on szczególny, bowiem wraz z 75-leciem tego najmniejszego Uniwersytetu na świecie celebrujemy dokonania ludzi z nim związanych. Zamieszczamy artykuły profesorów, docentów, doktorów, którzy swoimi badaniami naukowymi przez wiele dziesięcioleci tworzyli dobro intelektualne tej palcówki. Tomem tym składamy hołd wszystkim ludziom, którzy przyczynili się do rozwoju nauki polskiej na obczyźnie, zarówno tym żyjącym, jak i tym, którzy od nas odeszli.

Tradycyjnie już Redakcja składa najserdeczniejsze podziękowania recenzentowi całego zeszytu – prof. dr. hab. Oskarowi S. Czarnikowi, który wnikliwie, krytycznie i społecznie poświęcił nam swój czas oraz nieocenioną wiedzę.

Zebrany w tym tomie materiał jest bardzo zróżnicowany: obok prac o ujęciu syntetycznym, monograficznym, występują teksty wąskospecjalistyczne, wręcz przy czynkarskie. Układ treści daje przekrój specjalności uczonych, prowadzonych badań przez doktorów PUNO oraz aktualnych doktorantów, którymi opiekują się profesorowie z Kraju, a także współpracowników PUNO. Został podzielony na następujące części: *Historia kultury polskiej*, *Dzieje polityczne Polski i wychodźstwa*, *Z kręgu historiozofii*, *językoznawstwa*, *historii sztuki*, *historii i teorii literatury*, *Zagadnienia etniczne Europy*, *Perspektywy rozwoju gospodarczego*.

Pozyskaliśmy tekst od prof. inż. arch. Włodzimierza Bronic-Czerechowskiego, kierownika Zakładu Badawczo-Projektowego PUNO, prof. nadzw. Yarmouk University w Irbid (Jordania), który zaprezentował drugą wersję wstępnej koncepcji urbanistyczno-architektonicznej projektu siedziby krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w Gdyni – „Gateway to the Future”.

Niezwykle zdyscyplinowany, multidyscyplinarny (politolog, historyk, ekonomista) prof. dr hab. Eugeniusz Stanisław Kruszewski, wieloletni wykładowca na Wydziale Humanistycznym PUNO, laureat licznych emigracyjnych nagród (SPK 1992, ZPPnO 2001), dyrektor naukowego Instytutu Polsko-Skandynawskiego nadesłał

z Kopenhagi artykuł napisany przez nieżyjącego autora Leona Koczego, poświęcony stosunkowi nauki Tycho Brahe do nauki Kopernika oraz własny tekst na temat losów myśli Kopernika w Skandynawii.

Prof. Nina Taylor-Terlecka, wykładowca PUNO, Uniwersytetu w Oxfordzie, propagatorka spuścizny męża dr. Tymona Terleckiego, zaszczyliła nasz tom migawkami sięgającymi 1939 roku we Francji, omawiającymi wojnę z cenzurą przy redagowaniu „Polski Walczącej”.

Obecna Rektor PUNO, wieloletni pracownik dydaktyczny i naukowy uczelni londyńskich, Dyrektor Instytutu Kultury Europejskiej PUNO, prof. dr hab. Halina Taborska, filolog, filozof i historyk sztuki pochyliła się nad kwestią pomników zgładzonych Romów Europy w różnych krajach: Holandii, Czechach, Słowacji, Austrii.

Z kolei prof. dr inż. Stefan Stańczyk, dyrektor Instytutu Nauk Technicznych PUNO, zaprezentował w języku angielskim informatykę jako dziedzinę nauki powstałą z połączenia elementów matematyki, nauk ścisłych i nauk humanistycznych.

Prof. Alicja Moskalowa, dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych PUNO, tegoroczna laureatka doktoratu honoris causa PUNO, przybliżyła nam postać Mariana Czuchnowskiego – jako buntownika, poety rewolucyjnego w oparciu o wywiady i przeprowadzone z nim rozmowy, a także o badania historycznoliterackie.

Prof. Ewa Lewandowska-Tarasiuk, z warszawskiej Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, kierownik Zakładu Współczesnej Kultury Literackiej i Artystycznej PUNO, poruszyła kwestię nowego kształtu wychowania literackiego we współczesnej dobie, nowych aspektów obcowania z literaturą w procesie komunikowania, zwracając uwagę na akty lokucyjne, illokucyjne i perlokucyjne oraz inne.

Filozoficzne refleksje ks. prof. Dominika Kubickiego na temat szlachetności człowieka spełnienia się w *jestestwie* są znakomitym *credo* polskiej emigracji. Podkreślić należy, że PUNO od samego początku tworzyli ludzie, którzy czynili wszystko, by godnie funkcjonować – pomimo kłopotów finansowych. Przetrwowało dzięki ofiarności i dalekowzroczności Polaków na obczyźnie.

Do młodszego, powojennego pokolenia uczonych współpracujących z PUNO należy Anglik, prof. historii PUNO Michael Fleming, którego artykuł napisany w języku angielskim stanowi wkład w debatę nad rolą Jana Karskiego w relacjonowaniu zagłady Żydów zachodnim gremiom. Fleming kwestionuje twierdzenie polskiego ministra spraw zagranicznych Władysława Bartoszewskiego, ogłoszone w 2005 roku podczas obchodów 60. rocznicy wyzwolenia Auschwitz, że rządy Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych zostały poinformowane o tym, co działo się w Auschwitz-Birkenau w wyniku misji Jana Karskiego z roku 1942. Zdaniem autora, twierdzenie to nie uzyskuje poparcia w polskiej i brytyjskiej dokumentacji. Jest natomiast możliwe, że Karski ustnie poinformował zachodnich urzędników o masowym mordowaniu Żydów w Auschwitz-Birkenau. Artykuł Fleminga wskazuje na wagę szczegółowych, historycznych badań, które umożliwią pełniejsze zro-

zumienie tego, jak polskie państwo podziemne i polski rząd reagowały na masowe zabijanie Żydów przez nazistów.

Drugi przedstawiciel tego pokolenia – prof. dr meksykańskiego Uniwersytetu w Guadalajarze, pracownik naukowy w Zakładzie Kultur Mniejszości Narodowych PUNO – Mirosław Matyja ze Szwajcarii opisał mniejszości narodowe w ramach szwajcarskiego systemu politycznego, a mgr Jan Zaleski, bibliotekoznawca i historyk szkolnictwa technicznego, długoletni wicedyrektor Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej, obecnie pracownik naukowy w Zakładzie Historii Techniki PUNO – funkcjonowanie pierwszej Wyższej Szkoły Technicznej na ziemiach polskich w latach 1926–1831.

Dr Tadeusz Marzantowicz – językoznawca ze Szwajcarii, ściśle związany z tamtejszym Oddziałem Towarzystwa Przyjaciół PUNO oraz „Universitasem” – omówił źródła fenomenu językowego: fizyczne, fizjologiczne i psychologiczno-społeczne. Po wątek różnorodności Romów oraz ich kultur w Polsce sięgnęła dr Joanna Talewicz-Kwiatkowska z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, pracownik naukowy w Zakładzie Kultur Mniejszości Narodowych PUNO. Dr Agata Błaszczyk z University College London-School of Slavonic and East European Studies, która od roku akademickiego 2014/2015 kieruje Zakładem Badań nad Emigracją PUNO, przeanalizowała w języku angielskim na podstawie brytyjskich archiwów proces kształtowania się polityki osiedleńczej rządu brytyjskiego w stosunku do polskich uchodźców politycznych w Wielkiej Brytanii (październik 1945 – maj 1946).

Aż troje doktorantów PUNO z Londynu zaprezentowało część swoich prac nad dysertacjami: Żaneta Steffek udostępniła fragment wyników prasoznawczych badań kategoryzacyjnych nad „Universitasem”, Magdalena Górka przypomniała poprzez szlaki emigracyjne Hanny Broncel Szkołę Młodszych Ochotniczek, a Wojciech Klas przedstawił archiwum Mariana Jachimowicza.

Zeszyt wieńczy pięć recenzji ważnych publikacji dotyczących polskiego życia społeczno-kulturalno-naukowego na obczyźnie oraz Polski i sprawozdanie z konferencji naukowej, zorganizowanej przez PUNO, która odbyła się w dniach 12–13 kwietnia 2014 roku.

JOLANTA CHWASTYK-KOWALCZYK

REDAKTOR NACZELNA